

**Η μητέρα μου είναι στη φυλακή
Τι θα ήθελα να ξέρω...**

Απαντήσεις σε ερωτήματα που μπορεί να έχει κάθε παιδί κρατούμενης μητέρας

Σε ποιον/-α απευθύνεται αυτό το φυλλάδιο;

Σε κάθε παιδί που η μητέρα του βρίσκεται στη φυλακή.

Για ποιο λόγο χρειάζεται ένα ενημερωτικό έντυπο όπως αυτό;

Πολλές φορές τα παιδιά κρατούμενων μητέρων έχουν ερωτήσεις ή δεν ξέρουν ποιον/-α να ρωτήσουν. Το φυλλάδιο αυτό φτιάχτηκε για

να τα ενημερώσει για τα δικαιώματά τους να τα βοηθήσει να καταλάβουν ότι μερικές φορές οι άνθρωποι κάνουν επιλογές στη ζωή τους που μπορεί να τους οδηγήσουν ακόμα και στη φυλακή να τα βοηθήσει να κατανοήσουν θέματα σχετικά με το νόμο και το ποινικό σύστημα, όπως οι διαδικασίες της σύλληψης και της κράτησης (η φυλακή) η φυλάκιση, το κατάστημα κράτησης για θέματα να τους δώσει πληροφορίες για καθημερινή ζωή που αφορούν την κρατήσεως σε ένα κατάστημα κράτησης να τα ενθαρρύνει να εκφράζουν τα συναισθήματά τους για τη μητέρα τους και την κράτησή της, αλλά και να κατανοήσουν ότι είναι απόλυτα φυσιολογικό να συνεχίζουν να αγαπούν τη μητέρα τους, ακόμη και αν νιώθουν σύγχυση, φόβο, θλίψη, θυμό ή και -κάποιες φορές- ανακούφιση

Συναίσθημα

Η φυλάκιση της μητέρας φέρνει αλλαγές στη ζωή όχι μόνο της ίδιας, αλλά και όλης της οικογένειάς της. Για κάποια παιδιά, η φυλάκιση της μητέρας τους μπορεί να είναι ιδιαίτερα τραυματική, ενώ άλλα μπορεί να μην επηρεαστούν στον ίδιο βαθμό. Κάποια παιδιά μπορεί να νιώθουν πολλά διαφορετικά -ίσως και αντιφατικά- συναισθήματα την ίδια στιγμή ή να περάσουν από διάφορα στάδια: να σοκαριστούν, να φοβηθούν, να θυμώσουν, να νιώσουν αδύναμα και τέλος να προσαρμοστούν στη νέα κατάσταση. Ο,τιδήποτε κι αν συμβεί απ' όλα αυτά είναι και αναμενόμενο και φυσιολογικό.

Αυτό που είναι σημαντικό να ξέρουν όλα τα παιδιά είναι ότι **σε καμιά περίπτωση δεν φταίνε τα ίδια για τη φυλάκιση της μητέρας τους και γι' αυτό ποτέ δεν πρέπει να αισθάνονται υπεύθυνα για ό,τι συμβαίνει.**

Η φυλάκιση μιας μητέρας, όπως και κάθε ανθρώπου, είναι το αποτέλεσμα μιας πράξης που έχει κάνει η ίδια, κάτω από συγκεκριμένες συνθήκες και για πολλούς και διάφορους λόγους που δεν έχουν σχέση με τα παιδιά της.

Έτσι, τα παιδιά είναι φυσιολογικό να συνεχίζουν να αγαπάνε τη μητέρα τους, ακόμα και αν έχουν θυμώσει μαζί της, αλλά δεν πρέπει να αισθάνονται ενοχές γι' αυτό που της συμβαίνει.

Κάθε παιδί αντιδρά διαφορετικά στη φυλάκιση της μητέρας του. Οι αντιδράσεις του εξαρτώνται από τον τρόπο ζωής της οικογένειάς του πριν τη φυλάκιση, την ηλικία του αλλά και την προσωπικότητα του ίδιου του παιδιού.

Μπορεί να νιώθει πολλά πράγματα την ίδια στιγμή και να βρίσκεται σε σύγχυση ή μπορεί να μην καταλαβαίνει τι ακριβώς νιώθει.

- Ενοχή**
Ντροπή
Απόρριψη
Μοναξιά
Αδυναμία
... ή και
Ανακούφιση!
- Έκπληξη**
Θυμό
Φόβο
Τρόμο
- Άγχος**
Λύπη
Θλίψη
- Ενο γαίρι μπορεί να αισθάνεται**

Σε κάθε περίπτωση, όμως, είναι σίγουρα προς όφελός του να εκφράζει τα συναισθήματά του, όποια και αν είναι αυτά, και να μιλάει γι' αυτά σε ανθρώπους που εμπιστεύεται.

Αλλαγές που φέρνει η φυλάκιση της μητέρας στη ζωή ενός παιδιού

Σήμερα στην Ελλάδα περίπου 11.000 άτομα βρίσκονται σε κάποιο κατάστημα κράτησης. Τα 550 από αυτά είναι γυναίκες και οι περισσότερες από αυτές (πάνω από 350) είναι μητέρες, που ζουν ξεχωριστά από τα παιδιά τους.

Στην Ευρώπη, αντίστοιχα, οι κρατούμενες γυναίκες είναι πάνω από 100.000 (περίπου 4,5% στο σύνολο των κρατουμένων), ενώ σε όλο τον κόσμο οι κρατούμενες γυναίκες υπολογίζονται σε περίπου 500.000. Πολλές από αυτές τις γυναίκες είναι μητέρες που συχνά, μάλιστα, είναι οι μόνες υπεύθυνες για τη φροντίδα των παιδιών τους.

Όλα τα παιδιά κρατούμενων μητέρων έχουν να αντιμετωπίσουν μεγάλες και σημαντικές αλλαγές στη ζωή τους, που πολλές φορές τα αναγκάζουν να ωριμάσουν απότομα.

Στην καθημερινή τους ρουτίνα

Τα παιδιά δεν μπορούν να βλέπουν τη μητέρα τους όπως πριν, ίσως αλλάξουν οι άνθρωποι που τα φροντίζουν, το περιβάλλον στο οποίο ζουν και το πρόγραμμά τους, μπορεί να χρειαστεί να αλλάξουν σχολείο, ακόμα και να βρουν καινούρια παρέα.

Στο πώς αισθάνονται

Τα παιδιά νιώθουν καινούρια και πρωτόγνωρα συναισθήματα, που πολλές φορές είναι δύσκολο να τα αντιμετωπίσουν και να μιλήσουν γι' αυτά. Μπορεί να σκέφτονται ότι είναι τα μόνα στα οποία συμβαίνει κάτι τέτοιο, και ότι δεν υπάρχει κανείς που να μπορεί να βοηθήσει.

Στο πώς συμπεριφέρονται

Η συμπεριφορά των παιδιών επηρεάζεται από τα συναισθήματά τους. Παιδιά που πριν τη φυλάκιση της μητέρας τους συμπεριφέρονταν διαφορετικά, μπορεί να κλειστούν στον εαυτό τους, να γίνουν επιθετικά, να αδιαφορήσουν για τον εαυτό τους και τα μαθήματά τους ή ακόμα και να μπλέξουν σε διάφορες καταστάσεις. Ή και το αντίθετο!

Στη συμπεριφορά των άλλων

Πολλές φορές η συμπεριφορά των άλλων απέναντι στα παιδιά που η μητέρα τους είναι στη φυλακή δεν αλλάζει. Μερικές φορές, όμως, δεν ξέρουν πώς να τα αντιμετωπίσουν: μπορεί να θέλουν να βοηθήσουν και επειδή δεν ξέρουν το σωστό τρόπο, να κάνουν πράγματα που τελικά δυσχεραίνουν τα παιδιά. Μπορεί άλλα παιδιά, όπως οι συμμαθητές και συμμαθήτριες τους, να τους κάνουν ερωτήσεις από περιέργεια και να τα φέρνουν σε δύσκολη θέση. Υπάρχουν ακόμα και περιπτώσεις που οι άνθρωποι βάζουν «ταμπέλες» σε παιδιά που η μητέρα τους είναι στη φυλακή, με αποτέλεσμα να τα πληγώνουν.

Τι άλλαξε για μένα

Σκέψου, τι άλλαξε για σένα όταν η μητέρα σου πήγε στη φυλακή;
Τι άλλαξε στην καθημερινή σου ζωή, στα συναισθήματά σου,
στη συμπεριφορά σου αλλά και στη συμπεριφορά των άλλων απέναντί σου;
Είναι πιθανό να βρεις κοινά στοιχεία στην εμπειρία σου
και στις εμπειρίες των παιδιών που περιγράφονται
στη συμπεριφορά σου του/της των άλλων απέναντί σου;
Είναι πιθανό να βρεις κοινά στοιχεία στην εμπειρία σου
και στις εμπειρίες των παιδιών που περιγράφονται
στη συμπεριφορά σου του/της των άλλων απέναντί σου;
Είναι πιθανό να βρεις κοινά στοιχεία στην εμπειρία σου
και στις εμπειρίες των παιδιών που περιγράφονται
στη συμπεριφορά σου του/της των άλλων απέναντί σου;

Τι μπορείς να λες στους ανθρώπους που σε ρωτάνε...

Πολύ συχνά άλλα παιδιά ή και ενήλικες μπορεί να σε ρωτάνε πράγματα σχετικά με τη μητέρα σου και, μερικές φορές, αυτό μπορεί να σε κάνει να αισθάνεσαι ότι σε κρίνουν.

Τώρα που γνωρίζεις μερικές πληροφορίες μπορείς να απαντάς ότι:

- ▶ «Δεν είμαι ο/η μοναδικός/-ή που συμβαίνει να είναι η μητέρα του κρατούμενη. Υπάρχουν πολλά παιδιά και στη χώρα μας αλλά και σε όλο τον κόσμο που η μητέρα τους είναι στη φυλακή»
- ▶ «Κανένας δεν έχει το δικαίωμα να με κρίνει ή να με κατηγορεί επειδή η μητέρα μου είναι στη φυλακή, ούτε είμαι υποχρεωμένος/-η να ακούω κατηγορίες για τη μητέρα μου»
- ▶ «Ξέρω ότι δεν έχω κάνει τίποτα κακό και γι' αυτό κανένας δεν έχει το δικαίωμα να με κάνει να ντρέπομαι ή να νιώθω ενοχές»

Να έχεις στο νου σου ότι δεν είναι υποχρεωτικό να λες σε όλους ότι η μητέρα σου είναι στη φυλακή. Είναι καθαρά δική σου απόφαση να επιλέξεις με ποιους ανθρώπους θέλεις να μιλάς για αυτό το θέμα.

Όταν είσαι μόνος/-η, κάθε πρόβλημα και κάθε δυσκολία μοιάζουν αζεπέραστα. Για το λόγο αυτό είναι πάντα καλό να μοιράζεσαι τα προβλήματα και τις ανησυχίες σου με τους/τις φίλους/-ες και τα αδέρφια σου, αν έχεις. Υπάρχουν όμως ζητήματα στα οποία θα χρειαστείς τη βοήθεια κάποιου ενήλικα.

Καταρχήν, μη φοβάσαι να συζητήσεις με τη μητέρα σου, εφόσον το θέλεις.

Ανάλογα με το περιβάλλον στο οποίο ζεις, υπάρχουν πάντα άνθρωποι που μπορούν να σε βοηθήσουν.

Αν ζεις με συγγενείς σου, μπορείς να τους πεις τι ακριβώς σου συμβαίνει και να τους ζητήσεις, αν δεν μπορούν να σε βοηθήσουν οι ίδιοι, να αναζητήσουν τον/την κατάλληλο/-η ειδικό, όπως γιατρό ή ψυχολόγο.

Με ποιον μπορώ να μοιραστώ τις ανησυχίες μου;

Αν ζεις με ανάδοχους γονείς, μπορείς να ζητήσεις βοήθεια από τους ίδιους ή από τον/την Κοινωνικό/-ή Λειτουργό που είναι υπεύθυνος/η για την αναδοχή σου.

Αν πάλι ζεις σε μία δομή μαζί με άλλα παιδιά, μπορείς να απευθυνθείς στους ανθρώπους που σε φροντίζουν καθημερινά ή να ζητήσεις να μιλήσεις στον/στην ψυχολόγο ή στον/στην Κοινωνικό/-ή Λειτουργό της δομής.

Σε κάθε περίπτωση ωστόσο μπορείς να μιλήσεις σε οποιονδήποτε ενήλικα εμπιστεύεσαι και θεωρείς ότι μπορεί να βοηθήσει, όπως ο νονός ή η νονά σου, οι γονείς κάποιου/-ας φίλου/-ης σου, κάποιος καθηγητής ή καθηγήτριά σου, ένας/μία γιατρός που θα επισκεφτείς ή και κάποιος ιερέας, εφόσον το θέλεις.

Πού αλλού μπορώ να ζητήσω βοήθεια;

Όλα τα προβλήματα, μικρά και μεγάλα, είναι το ίδιο σημαντικά. Αν αισθάνεσαι ότι δεν μπορείς να μιλήσεις σε κανέναν από τους ενήλικες του περιβάλλοντός σου, υπάρχουν κάποια τηλέφωνα που μπορείς να πάρεις και να μιλήσεις με ειδικούς που θα σε ακούσουν και θα σε συμβουλευθούν. Τα τηλέφωνα αυτά είναι:

- ▶ 1056 «Το Χαμόγελο του Παιδιού» (όλο το 24ωρο, χωρίς χρέωση)
- ▶ 800.11.32.000 «Συνήγορος του Παιδιού» (χωρίς χρέωση, Δευτέρα-Παρασκευή 9:00-15:00)
- ▶ 116111 «Γραμμή στήριξης παιδιών και εφήβων Ε.Ψ.Υ.Π.Ε» (χωρίς χρέωση, Δευτέρα-Παρασκευή 14:00-20:30 και Σάββατο 9:30-14:00)
- ▶ 210 7715791 «Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας» (Δευτέρα-Παρασκευή 9:00-15:00)
- ▶ 11525 «Γραμμή Μαζί για το Παιδί» (αστική χρέωση για αστικές και υπεραστικές κλήσεις, Δευτέρα-Παρασκευή 9:00-21:00)

Αν θεωρείς ότι για οποιοδήποτε λόγο κινδυνεύεις, μπορείς πάντα να απευθυνθείς στην Αστυνομία «100» ή στην Υπηρεσία Προστασίας Ανηλίκων, 210-6476370, 210-6429890

Όλοι και όλες μας αντιμετωπίζουμε κάποια προβλήματα και συνεχώς αναζητούμε τρόπους για να στηρίζουμε τον εαυτό μας. Αυτό είναι εξίσου σημαντικό και για σένα, που με τη μητέρα σου στη φυλακή αντιμετωπίζεις μια επιπλέον δυσκολία.

Υπάρχουν πράγματα που μπορείς να κάνεις για να νιώθεις καλύτερα και να βοηθάς ο/η ίδιος/-α τον εαυτό σου:

Πώς μπορώ να βοηθήσω εγώ τον εαυτό μου;

- ▶ Φρόντισε να μην αφήσεις όλη σου τη ζωή να γυρίζει γύρω από το γεγονός ότι η μητέρα σου βρίσκεται στη φυλακή.
- ▶ Προσπάθησε όσο μπορείς να συνεχίσεις τη ζωή σου όπως και πριν.
- ▶ Διάλεξε τους φίλους και τις φίλες σου. Δεν είναι ανάγκη να κάνεις παρέα με ανθρώπους που σου δημιουργούν αρνητικά συναισθήματα.
- ▶ Μην παραμελείς τον εαυτό σου, τα ενδιαφέροντά σου ούτε και τα μαθήματά σου.
- ▶ Σκέψου ποιες εξωσχολικές δραστηριότητες σε ενδιαφέρουν και συζήτησε με τους ενήλικες που σε φροντίζουν πώς θα μπορούσες να ασχοληθείς με αυτές. Ο αθλητισμός, η μουσική, ο χορός και η ζωγραφική είναι κάποιες μόνο από τις δραστηριότητες στις οποίες θα μπορούσες να στραφείς και μέσα από τις οποίες θα μπορούσες να εκφραστείς.
- ▶ Μπορείς, αν αυτό σου φαίνεται καλή ιδέα, να δοκιμάσεις να κρατάς ημερολόγιο. Πολλές φορές, γράφοντας τις σκέψεις μας γίνεται πιο εύκολο να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματά μας.

Ποια είναι τα δικαιώματά μου;

Κάθε παιδί που η μητέρα του
βρίσκεται στη φυλακή
έχει το δικαίωμα:

- ▶ Να έχει επικοινωνία και επαφή με τη μητέρα του, να της γράφει, να της μιλά, να τη βλέπει, εφόσον αυτό είναι δυνατό και το θέλει και το ίδιο το παιδί
- ▶ Να μαθαίνει τι κάνει η μητέρα του όσο αυτή είναι κρατούμενη
- ▶ Να μάθει για πόσο διάστημα θα βρίσκεται η μητέρα του στη φυλακή, όταν αυτό αποφασιστεί
- ▶ Να έχει κοντά του ενήλικες που θα του παρέχουν την κατάλληλη φροντίδα και επίβλεψη, ανάλογα με την ηλικία και τις ανάγκες του
- ▶ Να εκφράζει τη γνώμη του σε ζητήματα που το αφορούν
- ▶ Να μην το κρίνουν, το κατηγορούν ή του βάζουν «ταμπέλες» επειδή η μητέρα του είναι στη φυλακή
- ▶ Να ζητάει και να παίρνει βοήθεια για τυχόν δυσκολίες, πρακτικές ή συναισθηματικές, που μπορεί να αντιμετωπίζει σε σχέση με την απουσία της μητέρας του
- ▶ Να ζει όπως όλα τα παιδιά της ηλικίας του

Γενικά, τα παιδιά κρατούμενων μητέρων που γνωρίζουν ότι η μητέρα τους βρίσκεται στη φυλακή και μπορούν να μιλούν για αυτό, είτε μαζί της ή με άλλα άτομα που εμπιστεύονται, φαίνεται να τα καταφέρνουν καλύτερα σε σύγκριση με τα παιδιά που δεν γνωρίζουν τι συμβαίνει και γι' αυτό αισθάνονται ανασφάλεια.

Πώς ζει η μητέρα μου στη φυλακή;

Γενικά, όταν τα παιδιά δεν παίρνουν ικανοποιητικές εξηγήσεις ή απαντήσεις για τους λόγους που η μητέρα τους λείπει από κοντά τους, ή για το πώς είναι η ζωή της στη φυλακή, τότε μπορεί να φαντάζονται διάφορα πράγματα και να φτιάχνουν τις δικές τους εξηγήσεις «για να καλύψουν τα κενά» της ιστορίας που έχουν ακούσει.

Έτσι, κάποια παιδιά μπορεί να πιστεύουν ότι η μητέρα τους τα ξέχασε ή τα εγκατέλειψε, ή ακόμα και ότι δεν πρόκειται να γυρίσει ποτέ πίσω. Άλλα παιδιά μπορεί να κατηγορούν τον εαυτό τους γι' αυτό που συμβαίνει στη μητέρα τους.

Πολλές φορές φαντάζονται ότι η ζωή της στη φυλακή είναι πολύ χειρότερη από ό,τι συμβαίνει στην πραγματικότητα.

Πιθανότατα και εσύ έχεις δει σε ταινίες, σειρές στην τηλεόραση ή βιντεοπαιχνίδια πολλές εικόνες για φυλακές, κάποιες από τις οποίες είναι τελείως λάθος. Η πραγματικότητα διαφέρει από χώρα σε χώρα.

Παρακάτω θα βρεις ένα γλωσσάρι με βασικές έννοιες.

Μετά από αυτό το «γλωσσάρι», θα βρεις στοιχεία

- ▶ για τη ζωή στη φυλακή
- ▶ γενικά για τις δυνατότητες επικοινωνίας των κρατουμένων με τις οικογένειές τους και
- ▶ ειδικότερα για τα επισκεπτήρια και τους υπόλοιπους τρόπους με τους οποίους μπορείς να επικοινωνείς με τη μητέρα σου

Γλωσσάρι: Τι είναι....

Νόμος: Μια σειρά από κανόνες που όλοι οι άνθρωποι σε μια κοινωνία πρέπει να ακολουθούν. Κάθε χώρα έχει τους δικούς της Νόμους.

Αδίκημα: Κάθε πράξη που παραβιάζει το Νόμο.

Υπόπτος/-η: Κάθε άνθρωπος που κατηγορείται για ένα αδίκημα, άσχετα με το αν είναι ένοχος ή αθώος.

Σύλληψη: Η πράξη με την οποία η Αστυνομία πιάνει ένα άτομο που θεωρεί ύποπτο.

Προσωρινή Κράτηση: Η προσωρινή παραμονή του/της υπόπτου στο Αστυνομικό Τμήμα ή σε ένα Κατάστημα Κράτησης.

Δικαστήριο: Η υπηρεσία που έχει την ευθύνη και την εξουσία να αποφασίζει αν κάποιος/-α έχει παραβεί το Νόμο, αν δηλαδή έχει διαπράξει το αδίκημα για το οποίο κατηγορείται.

Δικαστής: Ο/Η επαγγελματίας που έχει εκπαιδευτεί ειδικά για να μπορεί να αποφασίζει με βάση τις διαθέσιμες πληροφορίες αν κάποιος/-α έχει παραβεί το Νόμο.

Δίκη: Μια διαδικασία με συγκεκριμένους κανόνες που έχει σκοπό να βοηθήσει τους δικαστές να καταλάβουν αν κάποιος/-α έχει παραβεί το Νόμο και, αν ναι, να του/της επιβάλουν την κατάλληλη ποινή.

Απόφαση (Δικαστηρίου): Η πράξη με την οποία οι Δικαστές βεβαιώνουν ότι ένας άνθρωπος έχει ή δεν έχει κάνει το αδίκημα για το οποίο τον κατηγορούν, ότι είναι δηλαδή αντίστοιχα ένοχος ή αθώος. Αν κριθεί ένοχος, τότε η απόφαση είναι καταδικαστική, αλλιώς αθώνεται.

Ποινή: Αν η απόφαση του Δικαστηρίου είναι καταδικαστική, τότε ορίζεται η ποινή

που το δικαστήριο θεωρεί κατάλληλη για τον άνθρωπο που βρέθηκε να είναι ένοχος, δηλαδή οι συνέπειες που πρέπει να έχει επειδή παραβίασε το Νόμο.

Κράτηση: Είναι η παραμονή ενός ατόμου που το δικαστήριο έκρινε ότι είναι ένοχο σε ένα Κατάστημα Κράτησης, δηλαδή η φυλάκιση, για το χρονικό διάστημα που ορίζει η ποινή του.

Κατάστημα κράτησης: Η φυλακή κρατούμενος/-η: Ο/Η φυλακισμένος/-η.

Υπόδικος/-η: Αυτός/-ή που περιμένει να γίνει η δίκη του/της. Στην Ελλάδα οι υπόδικες κρατούνται στο Κατάστημα Κράτησης Κορυδαλλού και ο περισσότερος χρόνος που μπορεί να περιμένουν για τη δίκη τους είναι 18 μήνες.

Σωφρονισμός: Η στέρηση της ελευθερίας ενός ατόμου που έχει διαπράξει κάποιο αδίκημα, με άλλα λόγια η παραμονή του στη φυλακή, η οποία στοχεύει -σύμφωνα με το Σύνταγμα, τις Διεθνείς Συμβάσεις και τους σχετικούς Νόμους- στη «βελτίωση της διαγωγής του», τη βελτίωση, δηλαδή, της συμπεριφοράς του.

Σωφρονιστικός/-ή υπάλληλος: Ο άνθρωπος που εργάζεται στη φυλακή και είναι υπεύθυνος για την ασφαλή διαβίωσή των κρατούμενων.

Η ζωή στη φυλακή

Στην Ελλάδα, οι κανόνες που ορίζουν τις συνθήκες κράτησης είναι συγκεντρωμένοι σε ένα κείμενο που ονομάζεται «Σωφρονιστικός Κώδικας» και ισχύει για όλες τις κρατούμενες, σε όποια φυλακή και αν βρίσκονται. Επιπλέον, Στο ίδιο κείμενο περιγράφεται το ποια πρέπει να είναι η μεταχείριση των κρατουμένων, ποια είναι τα δικαιώματά τους και ποιες οι υποχρεώσεις τους. Οποιοδήποτε άλλο, κάθε φυλακή έχει το δικό της Εσωτερικό Κανονισμό, στον οποίο περιγράφονται με περισσότερες λεπτομέρειες οι λειτουργίες και η οργάνωσή της.

Σύμφωνα με τον Σωφρονιστικό Κώδικα, η μεταχείριση των κρατουμένων πρέπει να είναι τέτοια ώστε:

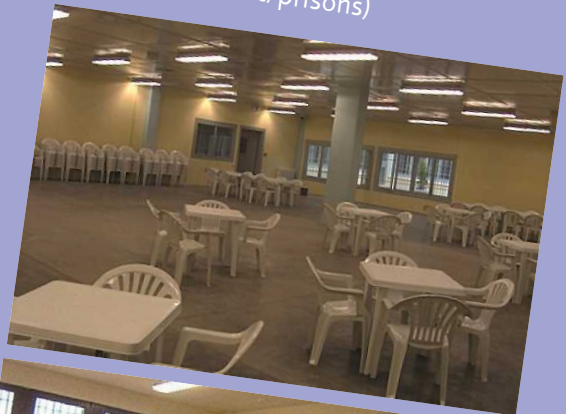
- ▶ να διασφαλίζεται ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, να ενισχύεται ο αυτοσεβασμός και η συναίσθηση της κοινωνικής τους ευθύνης
- ▶ να απαγορεύεται κάθε διάκριση που μπορεί να βασίζεται στη φυλή, το χρώμα, την εθνική ή κοινωνική καταγωγή, το θρήσκειο, κλπ.
- ▶ να επιτρέπεται η ευνοϊκή τους μεταχείριση όσον αφορά τις ειδικές τους ανάγκες, όταν η κατάσταση είναι τέτοια που να το δικαιολογεί

Όσον αφορά τα δικαιώματα των κρατουμένων κατά την παραμονή τους στη φυλακή:

- ▶ δεν πρέπει να περιορίζεται κανένα άλλο ατομικό δικαίωμα, εκτός από το δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία
- ▶ δεν πρέπει να εμποδίζονται στην ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητάς τους και την άσκηση άλλων δικαιωμάτων που τους αναγνωρίζει ο νόμος
- ▶ εάν δεχτούν άδικη ή παράνομη μεταχείριση, μπορούν να το αναφέρουν στο Συμβούλιο της Φυλακής

Μάλιστα, υπάρχουν θεσμοί και οργανώσεις, όπως οι παρακάτω, που ανάμεσα σε άλλες αρμοδιότητές τους, έχουν και την πρόνοια των δικαιωμάτων των κρατουμένων:

- ▶ Συνήγορος του Πολίτη (www.synigoros.gr/)
- ▶ Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (www.nchr.gr/)
- ▶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (www.cpt.coe.int/en/states/grc.htm)
- ▶ Παγκόσμια Οργάνωση Υγείας (www.euro.who.int/prisons)

Οι κρατούμενες έχουν ωστόσο υποχρέωση να σέβονται και να τηρούν τους κανονισμούς της φυλακής (π.χ. πρόγραμμα φυλακής), ώστε να εξασφαλίζονται οι καλύτερες δυνατές συνθήκες για την κοινή διαβίωση τους.

Όλα τα Καταστήματα Κράτησης είναι υποχρεωμένα να παρέχουν κατάλληλους χώρους για τις ανάγκες των κρατουμένων. Στις γυναικείες φυλακές (Καταστήματα Κράτησης Γυναικών), ειδικότερα, υπάρχουν κοινόχρηστοι χώροι με τραπέζια, καρέκλες, καρτοτηλέφωνα, τηλεόραση, κ.ά., όπου οι κρατούμενες μπορούν να φάνε, να διαβάσουν, να συζητήσουν μεταξύ τους ή να δουν τηλεόραση. Συνήθως στον ίδιο χώρο λειτουργεί Δανειστική Βιβλιοθήκη, από την οποία όλες οι κρατούμενες μπορούν να δανειζονται βιβλία.

Κάθε κρατούμενη έχει το δικό της κρεβάτι και τη δική της ντουλάπα, είτε σε ένα δωμάτιο (κελί) που το μοιράζεται με άλλη μια γυναίκα, είτε σε ένα θάλαμο, ένα μεγαλύτερο δωμάτιο, δηλαδή, τον οποίο μοιράζονται 10 με 15 γυναίκες.

Κάθε δωμάτιο ή θάλαμος έχει επίσης τη δική του τουαλέτα (μία ή περισσότερες).

Το γεύμα των κρατουμένων σερβίρεται σε δίσκους ή μπολ, σε συγκεκριμένες ώρες και καθεμία γυναίκα μπορεί να γευματίσει όπου θέλει.

Οι περισσότερες κρατούμενες γυναίκες στην Ελλάδα βρίσκονται στις γυναικείες φυλακές Ελεώνα Θήβας και Κορυδαλλού. Οι πιο πολλές από αυτές είναι μητέρες. Οι κρατούμενες γυναίκες, μητέρες ή όχι, μπορούν να εργάζονται μέσα στο Κατάστημα Κράτησης (για παράδειγμα, στην κουζίνα, στην Δανειστική Βιβλιοθήκη, στην Καντίνα, στο μπακάλικο, δηλαδή στο «σούπερ μάρκετ» της φυλακής, στο Καφενείο, στην καθαριότητα κ.α.). Η εργασία είναι προαιρετική και οι εργαζόμενες κρατούμενες δεν πληρώνονται: αντί για χρήματα, η αμοιβή τους είναι ότι ανάλογα με το χρόνο εργασίας αφαιρείται χρόνος από την συνολική τους ποινή.

Όσες κρατούμενες δεν έχουν τελειώσει το σχολείο, μπορούν αν θέλουν να το συνεχίσουν στη φυλακή (στον Ελεώνα, για παράδειγμα, λειτουργεί Γυμνάσιο και Λύκειο μέσα στην φυλακή). Στον ελεύθερο χρόνο τους μπορούν να συμμετέχουν σε ομαδικά προγράμματα δημιουργικής απασχόλησης μέσα από τις τέχνες (εργαστήρι ζωγραφικής, χορός, μουσική, θέατρο), σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης (για παράδειγμα, μαγειρικής) *όποτε αυτά υπάρχουν*, να βλέπουν τηλεόραση, να περπατούν ή να γυμνάζονται στο προαύλιο, να διαβάζουν, να ενημερώνονται από εφημερίδες και περιοδικά που μπορούν να βρουν στην Καντίνα της φυλακής ή να ακούνε μουσική.

Σε κάθε φυλακή λειτουργούν Ιατρείο, όπου υπάρχει μόνιμα νοσηλευτικό προσωπικό και Κοινωνική Υπηρεσία, όπου εργάζονται κοινωνικοί/-ές λειτουργοί και άλλοι/-ες ειδικοί/-ές επιστήμονες, όπως κοινωνιολόγοι και ψυχολόγοι, στις/-ους οποίες/-ους κάθε κρατούμενη μπορεί να απευθύνεται.

Τέλος, σε κάθε φυλακή λειτουργούν διοικητικές υπηρεσίες που εξυπηρετούν τις κρατούμενες και ασχολούνται με θέματα που τις αφορούν, όπως Γραμματεία και Λογιστήριο. Για την ασφάλεια των κρατουμένων, υπεύθυνο είναι το Αρχιφυλακείο, ένας ειδικός χώρος όπου εργάζονται σωφρονιστικοί/-ες υπάλληλοι και αστυνομικοί.

Δυνατότητες Επικοινωνίας των Κρατούμενων με τις Οικογένειές τους

Όσον αφορά την Ελλάδα, σύμφωνα με τους εσωτερικούς κανονισμούς των φυλακών, η Κοινωνική Υπηρεσία είναι υπεύθυνη για να διευκολύνει κάθε κρατούμενη να διατηρεί, εφόσον το επιθυμεί, δεσμούς με την οικογένειά της ή με άλλα πρόσωπα.

Η επικοινωνία γίνεται με:

επισκεπήρια: κάθε κρατούμενη δικαιούται, εφόσον το θέλει και η ίδια, να δέχεται τουλάχιστον μια φορά την εβδομάδα επισκέψεις συγγενών, αλλά και άλλων ατόμων, όπως της συνηγόρου της ή ακόμα και εκπροσώπων κοινωνικών φορέων, όπως ο Συνήγορος του Πολίτη. Η συχνότητα των επισκέψεων, η ακριβής διάρκειά τους, ο τρόπος επικοινωνίας, ο έλεγχος των επισκεπτών (για λόγους ασφαλείας), καθώς και κάθε άλλη λεπτομέρεια ρυθμίζονται με Εσωτερικό Κανονισμό κάθε φυλακής και επομένως μπορεί να διαφέρουν από φυλακή σε φυλακή.

χορήγηση αδειών: οι κρατούμενες μπορούν να ζητήσουν άδειες εξόδου από τη φυλακή και να επισκεφτούν τις οικογένειές τους, εφόσον πληρούνται κάποιες προϋποθέσεις. Οι άδειες μπορεί να είναι τακτικές, έκτακτες και εκπαιδευτικές. Οι τακτικές άδειες διαρκούν από μία έως έξι ημέρες (και σε κάποιες περιπτώσεις έως εννέα ημέρες) και συνολικά πρέπει να φτάνουν έως σαράντα πέντε ημέρες το χρόνο, ενώ το διάστημα από άδεια σε άδεια πρέπει να είναι τουλάχιστον δύο μήνες. Η έκτακτη άδεια (μέχρι 24 ώρες) δίνεται όταν υπάρχει επείγουσα ανάγκη. Τα έξοδα μετακίνησης κανονικά καλύπτονται από την κρατούμενη, αλλά αν δεν έχει χρήματα, τότε η Διεύθυνση του Καταστήματος καλύπτει τα μεταφορικά έξοδα.

ηλεκτρονική επικοινωνία: κάθε κρατούμενη επικοινωνεί με καρτοτηλέφωνο που βρίσκεται σε κοινόχρηστο χώρο (τα κινητά τηλέφωνα δεν επιτρέπονται). Τις ημέρες κάποιες κανονικά τις αγοράζουν οι κρατούμενες. Αν όμως κάποιες δεν έχει χρήματα, τότε μπορεί να ζητήσει από την Κοινωνική Υπηρεσία. Σε περίπτωση που θέλεις να επικοινωνήσεις τηλεφωνικά με την μητέρα σου ή να της αφήσεις κάποιο μήνυμα για να σε καλέσει εκείνη μπορείς να τηλεφωνήσεις: α) αν η μητέρα σου βρίσκεται στον Ελεώνα στο Αρχιφυλακείο: 22620.73.025 ή στο Υπαρχιφυλακείο: 22620.89.834 ή στην Κοινωνική Υπηρεσία: 22620.73.024, 22620.73.026 και 22620.73.028, β) αν βρίσκεται στον Κορυδαλλό στο Αρχιφυλακείο: 210.49.62.399 ή στην Κοινωνική Υπηρεσία: 210.49.58.959 ή στους Κοινωνιολόγους: 210.49.79.303

αλληλογραφία:

οι κρατούμενες μπορούν να στέλνουν και να λαμβάνουν όσες επιστολές θέλουν (δεν υπάρχει περιορισμός). Σ' ένα χώρο της φυλακής, όπου έχουν πρόσβαση όλες οι κρατούμενες, υπάρχει ταχυδρομικό κιβώτιο των Ελληνικών Ταχυδρομείων. Το περιεχόμενο των επιστολών, όπως και κάθε άλλης μορφής επικοινωνίας, σύμφωνα με το Σύνταγμα, δεν ελέγχεται.

Αν θελήσεις, να στείλεις γράμμα ή κάποια ζωγραφιά ταχυδρομικά στην μητέρα σου, η ταχυδρομική διεύθυνση είναι: α) αν βρίσκεται στον Ελεώνα: Κατάστημα Κράτησης Γυναικών Ελεώνα Θήβας Τ.Κ. 32200 Ελεώνας Θήβας, β) αν βρίσκεται στον Κορυδαλλό: Κατάστημα Κράτησης Γυναικών Κορυδαλλού, Σολωμού 2, Τ.Κ. 18122, Κορυδαλλός, Αθήνα.

ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΡΙΟ

Πολλά παιδιά όταν επισκέπτονται τη μητέρα τους στην φυλακή, ακόμη και αν έχουν ξαναπάει σε επισκεπτήριο, μπορεί να νιώθουν μπερδεμένα συναισθήματα για την διαδικασία και τον χώρο του επισκεπτηρίου ή ακόμη και για τη μητέρα τους, όπως φόβο, άγχος, αγωνία, οργή, θυμό, λύπη, ανυπομονησία. Όλα αυτά είναι φυσιολογικά!

Το να επισκεφτείς τη μητέρα σου στη φυλακή μπορεί να είναι μια θετική εμπειρία και για τους δυο σας, αρκεί να έχετε προετοιμαστεί γι' αυτό, δηλαδή, πριν το επισκεπτήριο, να έχεις μιλήσει με τη μητέρα σου ή/και με κάποιο πρόσωπο που εμπιστεύεσαι για τις απορίες, τις ανησυχίες και τις σκέψεις που μπορεί να έχεις. Βέβαια, θετική εμπειρία δεν σημαίνει ότι κατά τη διάρκεια ή στο τέλος της επίσκεψης δεν θα συγκινηθείτε: μια τέτοια επίσκεψη είναι αναμενόμενο να προκαλέσει έντονα συναισθήματα τόσο σε σένα όσο και στη μητέρα σου και αυτό είναι φυσιολογικό. Το επισκεπτήριο είναι σίγουρα μια ευκαιρία για να συναντήσεις τη μητέρα σου από κοντά και να περάσεις μαζί της κάποιο χρόνο.

Κάποια παιδιά, ωστόσο, δεν θέλουν να επισκεφτούν την μητέρα τους στη φυλακή για διάφορους λόγους, όπως γιατί μπορεί να έχουν θυμώσει πολύ μαζί της ή γιατί δεν γνωρίζουν πώς σ' αλήθεια είναι η φυλακή και μπορεί να φοβούνται ή για άλλους λόγους. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν την αγαπούν. Μπορεί να αισθάνεσαι και συ έτσι και σίγουρα θα έχεις λόγους γι' αυτό. Μην ξεχνάς ότι έχεις δικαίωμα να επιλέξεις αν θα επισκεφτείς τη μητέρα σου και πότε. Σε κάθε περίπτωση θα σε βοηθήσει να μιλήσεις για ό,τι σε δυσκολεύει με κάποιο πρόσωπο που εμπιστεύεσαι ή/και με κάποιον/-α ειδικό (δες σελίδα 6).

Εάν αποφασίσεις να επισκεφτείς τη μητέρα σου μαζί με τα άτομα που σε φροντίζουν, παρακάτω θα βρεις κάποιες πληροφορίες που μπορεί να σου φανούν χρήσιμες:

► Υπάρχουν δυο είδη επισκεπτηρίου: το ελεύθερο επισκεπτήριο και το επισκεπτήριο με διαχωριστικό τζάμι. Το ελεύθερο επισκεπτήριο γίνεται σε ένα ειδικό δωμάτιο που έχει συνήθως ένα τραπέζι και κάποιες καρέκλες, όπου βρίσκεστε οι δυο σας και με την διακριτική παρουσία κάποιας σωφρονιστικής υπαλλήλου. Το επισκεπτήριο με το διαχωριστικό τζάμι γίνεται σε μια αίθουσα που χωρίζεται με τζάμι, από τη μια πλευρά υπάρχουν καρέκλες και τηλέφωνα για τον/την κάθε επισκέπτη/-ρια και από την άλλη πλευρά υπάρχουν αντίστοιχες καρέκλες και τηλέφωνα για κάθε κρατούμενη γυναίκα. Με το διαχωριστικό τζάμι δεν μπορείτε να αγγίξετε ο ένας τον άλλον, αλλά μπορείτε να μιλάτε χρησιμοποιώντας το τηλέφωνο. Ανάλογα με τον κανονισμό κάθε φυλακής προβλέπεται μια τυπική διαδικασία που πρέπει να ακολουθήσει κάθε κρατούμενη μητέρα, όπως να κάνει μια αίτηση, προκειμένου να της επιτραπεί η δυνατότητα του ελεύθερου επισκεπτηρίου. Επειδή σε κάποιες περιπτώσεις αυτή η διαδικασία μπορεί να πάρει κάποιες μέρες, είναι βοηθητικό να έχετε συνεννοηθεί προηγουμένως με τη μητέρα σου για το πότε μπορείτε να πάτε στην φυλακή.

► Σε περίπτωση που θέλεις να προσφέρεις στη μητέρα σου κάποιο δώρο ή κάτι που της έχεις φτιάξει (π.χ. γράμμα, ζωγραφιά, φωτογραφίες), να γνωρίζεις ότι σε όλες τις φυλακές (με βάση τον Εσωτερικό τους Κανονισμό) ο,τιδήποτε φέρει ο/η επισκέπτης/-τρια για την κρατούμενη κρατείται κατά την είσοδο από τους σωφρονιστικούς υπαλλήλους για να ελεγχθεί πρώτα από ειδικά μηχανήματα (όπως αυτά που υπάρχουν στα αεροδρόμια) ή/και από τους ίδιους τους σωφρονιστικούς υπαλλήλους και στη συνέχεια δίνονται στις γυναίκες-κρατούμενες.

► Αν η μητέρα σου βρισκεται στον Ελεώνα:

Οι μέρες και ώρες των επισκεπτηρίων είναι: Δευτέρα & Τετάρτη 15.00-18.00, Παρασκευή 9.30-11.00 & 15.00-18.00. Πριν ξεκινήσετε, ωστόσο, καλό είναι να επικοινωνήσετε πρώτα με την φυλακή για να επιβεβαιώσετε την ώρα και την ημέρα (είτε στο Αρχιφυλακείο: 22620.73.025 ή στο Υπαρχιφυλακείο: 22620.89.834).

► Αν η μητέρα σου βρισκεται στον Κορυδαλλό:

Οι μέρες και ώρες των επισκεπτηρίων είναι: Δευτέρα 14.30-17.30, Παρασκευή 8.30-10.30 & Κυριακή 10.00-11.00. Πριν ξεκινήσετε, μπορείτε να επικοινωνήσετε με την φυλακή για να επιβεβαιώσετε την ώρα και την ημέρα στο Αρχιφυλακείο: 210.49.62.352 ή στο Θυρωρείο: 210.49.62.399.

**Οικογένεια
για κάθε παιδί
είναι το περιβάλλον
όπου ζει και νιώθει
ασφαλές και
ευτυχισμένο!**

Αυτό που είναι σημαντικό για όλους και όλες μας είναι να έχουμε γύρω μας ανθρώπους στους οποίους μπορούμε να στηριχτούμε και που μας κάνουν να νιώθουμε ασφαλείς.

Κάθε οικογένεια μπορεί να είναι διαφορετική.

Κάποια παιδιά ζουν με τη μητέρα τους, άλλα με τον πατέρα τους και άλλα και με τους δύο μαζί.

Σε άλλες περιπτώσεις, οι γονείς μπορεί να μη ζουν μαζί και το παιδί να μένει μια στο σπίτι του ενός και μια στο σπίτι του άλλου.

Ένα παιδί μπορεί να ζει με ανάδοχους γονείς ή με τον παππού και τη γιαγιά ή με άλλους συγγενείς.

Μπορεί να έχει υιοθετηθεί και να ζει με τους θετούς του γονείς αλλά μπορεί να ζει και σε μια παιδική στέγη, με τη φροντίδα των ανθρώπων που εργάζονται εκεί.

Άλλα παιδιά ζουν με τα μεγαλύτερα ενήλικα αδέρφια τους.

Υπάρχουν όμως και οικογένειες που αποτελούνται από δύο μόνο άτομα, όπου το παιδί ζει με έναν μόνο από τους γονείς του.

Υπάρχουν οικογένειες εκτεταμένες, στις οποίες τα παιδιά ζουν και με τους δύο γονείς, με τα αδέρφια τους, βιολογικά ή ετεροθαλή, με συγγενείς, όπως γιαγιάδες και γιαγιάδες, θείους, θείες...

με περισσότερα μέλη μπορεί να ζει κάποιος με άλλους συγγενείς ή και σε κάποια δομή. Σε κάθε τύπου οικογένεια ένα ή περισσότερα μέλη μπορεί να ζει με άλλους συγγενείς ή και σε κάποια δομή. Σε κάθε τύπου οικογένεια ένα ή περισσότερα μέλη μπορεί να ζει με άλλους συγγενείς ή και σε κάποια δομή. Σε κάθε τύπου οικογένεια ένα ή περισσότερα μέλη μπορεί να ζει με άλλους συγγενείς ή και σε κάποια δομή.

**Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού,
Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας**
Κέντρο για την Μελέτη και την Πρόληψη
της Κακοποίησης-Παραμέλησης των Παιδιών
Φωκίδος 7, 115 26 Αθήνα, Τηλ. 210.77.15.791, 210.77.93.648
www.ich-mhsw.gr, e-mail: ich_dos@otenet.gr

Ευρωπαϊκό Δίκτυο κατά της Βίας
Ζαχαρίτσα 12, 117 42 Αθήνα, Τηλ. 210.92.25.491
www.antiviolence-net.eu, e-mail: info@antiviolence-net.eu

Με τη συγχρηματοδότηση

Το πρόγραμμα «Μεγαλώνοντας ένα Παιδί μέσα από τα Κάγκελα της Φυλακής» (JLS/2008/DAP3/AG/1260) συγχρηματοδοτήθηκε από το Πρόγραμμα Daphne III (2007-2013) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής – Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης, Ελευθερίας & Ασφάλειας και τους συμμετέχοντες φορείς-εταίρους.

Η παρούσα έκδοση πραγματοποιήθηκε με την οικονομική υποστήριξη του Προγράμματος DAPHNE III της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Αποκλειστική ευθύνη για το περιεχόμενό της φέρουν οι συγγραφείς και σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι απηχεί απόψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.